

Učenici kao kustosi školske biblioteke: kako folksonomija može promijeniti način na koji čitamo

U mnogim školama učenici imaju formalno pravo glasa u školskom životu: kroz vijeća učenika, ankete ili konsultacije. Međutim, pravo pitanje je: gdje učenici stvarno mogu ostaviti trag u svakodnevnom životu škole? Možda biblioteka?

U mnogim školama učenici formalno učestvuju u školskom životu kroz vijeća učenika, ankete ili konsultacije. Ipak, često ostaje otvoreno pitanje gdje učenici zaista mogu ostaviti vidljiv trag u svakodnevnom životu škole. Jedno od zanimljivih mjesta za to mogla bi biti školska biblioteka. Biblioteke su tradicionalno organizirane prema stručnim sistemima klasifikacije. Knjige imaju signaturu, katalogizirane su i imaju svoje mjesto na polici. Takav sistem je važan za red i preglednost fonda, ali on rijetko govori učenicima šta je uzbudljivo, šta je zanimljivo ili šta vrijedi čitati iz perspektive njihovih vršnjaka. U katalogu možemo pronaći gdje se neka knjiga nalazi, ali mnogo rjeđe možemo saznati kakvo iskustvo ona ostavlja na čitaoca.

U digitalnom svijetu postoji koncept koji bi mogao unijeti novu dinamiku u školske biblioteke, a zove se folksonomija. Sama riječ nastaje od dvije riječi: folk, što znači ljudi, i taxonomy, što znači klasifikacija. Najjednostavnije rečeno, folksonomija znači da ljudi sami označavaju i klasificiraju sadržaj. Taj princip već svakodnevno koristimo na internetu, često i nesvjesno. Kada na društvenim mrežama dodajemo hashtag, kada na YouTubeu video označimo određenim pojmovima ili kada na platformama za čitanje knjiga ostavimo oznake poput „fantasy“, „teška knjiga“, „emocionalno“ ili „must read“, mi zapravo učestvujemo u jednoj vrsti kolektivnog označavanja sadržaja. Umjesto da stručnjaci unaprijed odrede sve kategorije, zajednica korisnika spontano stvara mrežu oznaka koje pomažu drugima da pronađu sadržaj koji bi ih mogao zanimati.

Kada bi se takav princip prenio u školsku biblioteku, nastao bi zanimljiv prostor participacije učenika. Zamislimo biblioteku u kojoj učenici mogu, pored stručne klasifikacije, dodati i vlastite oznake knjigama koje su pročitali. Pored neke knjige mogla bi se pojaviti oznaka „vrijedi čitati“, „ne možeš prestati čitati“, „mijenja način razmišljanja“, „teška ali vrijedna“, ili „odlična za raspravu“. Te oznake ne bi zamijenile bibliotečki sistem, nego bi stvorile jedan dodatni sloj informacija – sloj koji dolazi iz čitateljskog iskustva samih učenika. Knjiga više ne bi bila samo dio sistema katalogizacije ili integriranog bibliotečkog sistema, nego bi postala dio male čitateljske mape škole.

U takvom prostoru učenici postaju svojevrsni kustosi biblioteke. Njihovi tragovi ostaju u vidu komentara, preporuka i oznaka koje pomažu drugim učenicima da lakše pronađu knjige koje bi ih mogle zainteresirati. Nakon nekoliko mjeseci takve prakse, biblioteka počinje dobivati sasvim novu dimenziju. Umjesto da učenici samo pitaju gdje se neka knjiga nalazi, počinju se zanimati i za to

koje su knjige drugi učenici označili kao vrijedne čitanja. Na policama se pojavljuje kolektivno iskustvo čitanja koje nastaje spontano i organski.

Ovakav pristup ima i šire pedagoško značenje. Participacija učenika često ostaje na nivou formalnih struktura, ali prava participacija znači da učenici mogu uticati na kulturu prostora u kojem uče. Kada učenici označavaju knjige i dijele svoje čitateljsko iskustvo, oni zapravo razvijaju sposobnost refleksije i kritičkog mišljenja. Oni odgovaraju na pitanje šta neka knjiga znači za njih i zašto bi je preporučili drugima. Istovremeno, takav sistem stvara most između generacija učenika. Oznake koje ostavlja jedna generacija mogu inspirirati sljedeću, pa biblioteka postaje mjesto tihog dijaloga između čitalaca koji se možda nikada nisu sreli.

Posebna vrijednost ovakvog pristupa je i u tome što škola time prepoznaje načine na koje mladi danas organiziraju informacije. Folksonomija je zapravo isti princip koji učenici već koriste na internetu kroz oznake, tagove i preporuke. Prenosjenjem tog modela u školsku biblioteku, škola pokazuje da razumije savremene kulture znanja i da je spremna otvoriti prostor u kojem učenici nisu samo korisnici biblioteke nego i aktivni učesnici u njenom oblikovanju.

Ponekad su za ovakve promjene potrebni vrlo mali koraci. Dovoljna je jedna polica, nekoliko kartica ili oznaka i poziv učenicima da preporuča knjigu koja je na njih ostavila snažan utisak. Već nakon kratkog vremena biblioteka počinje živjeti drugačije. Knjige dobivaju male tragove čitalačkih iskustava, a prostor biblioteke postaje mjesto gdje se znanje ne samo čuva nego i zajednički interpretira. U tom smislu, školska biblioteka može postati mnogo više od prostora za posuđivanje knjiga. Ona može postati zajednica čitalaca u kojoj učenici ne samo da čitaju nego i zajedno oblikuju mapu znanja koja ostaje iza njih.

Tags

#knjiga

Collections

Participacija učenika

Autorski tekstovi